

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

תוכן

- א. דבקה לקומין בדופניה דמנא מאי... אפכיה למנא ודבקה לקומין בארעיתיה דמנא מהו... תיקו.....1
- ב. מלא חפניו שאמרו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות.....1
- ג. נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול מן הכלי על הרצפה ואספו כשר.....2
- ד. ולקה מדם הפר מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית.....2
- ה. המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר.....2
- ו. נתפור הקטורת ממלוא חפניו מהו... תיקו.....2
- ז. הישב בחפינת קטורת... הישב בחתיית גחלים מהו מכשירי מצוה כמצוה דמו או לא תיקו.....3
- ח. הולכה בשמאל.....4

דף מח.

א. דבקה לקומין בדופניה דמנא מאי... אפכיה למנא ודבקה לקומין בארעיתיה דמנא מהו... תיקו

הקמיצה צריך שתנתן לתוך כלי שרת, ואם קמין בכלי אחד והדביקו לדפנותיו של כלי אחר¹, או שהכניסו לכלי שיש לו בית קיבול גם בתחתיתו, וכן אם הדביק² הקומין לדופן הכלי שקומין בו וקמין, או שהפך את הכלי שקומין בו על ידו וקמין מתוכו ופיו למטה, לא יקטיר ואם הקטיר הורצה.

ב. מלא חפניו שאמרו לא מחוקות ולא גדושות אלא טפופות

כבר התבאר לעיל דף מז. שבחפינת הקטורת על ידי הכהן הגדול, חופן ממנה בשתי ידיו מלא חפניו, ואינו חופן מחוקות, כמעשה קמיצת המנחות שהיא מחוקה כלומר מצומצמת ודחוקה בדיוק כשיעור קמיצתו, ולא גדושות אלא טפופות, כלומר שגודש מעט צף על הקטורת שבחפניו.

¹ כך פירש"י דספיקא דגמ' קאי על קידוש הקומין בכלי.

² כך פ"י המב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק יא הלכה כה שקאי על עצם הקמיצה עצמה ומסתברא שפליגי בפירוש הגמרא אבל לא לדינא. דהספק הוא על שני הפירושים. ערוך השולחן העתיד הלכות פסולי המוקדשין סימן קמג סעיף י

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

ג. נשפך הדם על הרצפה ואספו פסול מן הכלי על הרצפה ואספו כשר

דם שחיטת הקרבנות שקיבלו בכלי כדינו³, ונשפך מן הכלי על הרצפה ואספו כשר, אבל אם נשפך מצואר הבהמה על הרצפה, ואספו ונתנו לכלי השרת נפסל הזבח.

ד. ולקח מדם הפר מדם הנפש ולא מדם העור ולא מדם התמצית

נשפך מקצת הדם⁴ מצואר בהמה על הארץ ולא אספו, וקבל מקצתו מצואר בהמה, הרי זה כשר, ובלבד שיהיה זה הדם שנתקבל דם הנפש, לא דם התמצית ולא דם העור.

ה. המקבל צריך שיקבל את כל דמו של פר

צריך להתכוין לכתחילה לקבל כל הדם⁵, כיצד הוא עושה אוחז הסימנים בידו ומוציאן עם הורידין לתוך המזרק, ושוחט שנים או רוב שנים כדי שיתקבל הדם כולו בכלי, ומגביה הסכין למעלה כדי שלא ירד הדם מעליה אלא מן הצואר, ודם שבסכין מקנחו בשפת המזרק. ובדיעבד שלא נתקבל כל הדם אלא רק מקצתו אינו מעכב⁶.

ו. נתפזר הקטורת ממלוא חפניו מהו... תיקו

³ רמב"ם הלכות פסולי המוקדשין פרק א הלכה כה
⁴ רמב"ם שם הלכה כו

⁵ רמב"ם הלכות מעשה הקרבנות פרק ד הלכה ה
⁶ לה"מ והר המוריה בפסולי המוקדשין שם.

הַלְכָתָא לְמִשְׁיחָא בְדֵף הַיּוֹמִי

מִסְכַּת יוֹמָא

חֲפֵן וְנִתְפָּזְרָה קְטוּרָתָ⁷ מִיָּדוֹ עַל הָאָרֶץ וְאִסְפָּהּ, סִפְקָ הָאֵם יָדוֹ כְּכֹלֵי שְׂרֵתָ⁸, וְהָרִי זֶה כְּדָם שֶׁנִּשְׁפָּךְ לְאַחַר קִבְלָה מְכֹלֵי שְׂרֵתָ, וְאִסְפּוֹ, אִם שְׂאִינָה כְּכֹלֵי שְׂרֵתָ⁹ וְהָרִי זֶה כְּדָם שֶׁנִּשְׁפָּךְ מִצְוָאר הַבְּהֵמָה, וְלִפְיֶכֶךְ לֹא יִקְטִיר, וְאִם הַקְטִיר הוֹרְצָהּ.

וְיִ"א¹⁰ שְׂאֵם נִשְׁפָּךְ מִחֶכֶף לְאַחַר שֶׁהִכְנִיס מֵלֵא חֲפֵנָיו לְתוֹכוֹ, וְחָזַר וְאִסְפּוֹ וְאִפְּלוֹ אִם נִתְפָּזַר לְאַחַר שֶׁחָזַר וְעִירָה בְּפָנָיו מִן הַכֶּף לְחֲפֵנָיו. כֶּשֶׁר.

דף מח:

ז. חִישָׁב בַּחֲפִינַת קְטוּרָתָ ... חִישָׁב בַּחֲתִיית גַּחְלִים מֵהוּ מִכְשִׁירֵי מִצְוָה כְּמִצְוָה דְמוּ אוֹ לֹא תִקּוּ

חֲפִינַת הַקְטוּרָתָ¹¹ עַל יְדֵי הַכֶּהֵן הַגְּדוֹל בְּיוֹם הַכְּפוּרִים עֲבוּדָה, וּמִחֲשֵׁבֶת פְּסוּל כְּגוֹן מִחֲשֵׁבֶת חוּץ לְזִמְנָה שִׁיקְטִירָנָה לְמַחֵר, אוֹ מִחֲשֵׁבֶת חוּץ לְמִקְוָמוֹ שִׁיקְטִירָנָה חוּץ לְמִקְוֹם הַקְטִירָתָהּ, פּוֹסְלָתָ בָּהּ, וְכֵן חֲתִיית הַגַּחְלִים לְקְטוּרָתָ נִפְסְלָתָ בְּמִחֲשֵׁבֶתָ¹², שֶׁמִּכְשִׁירֵי קֶרְבֵן כְּקֶרְבֵן. וְלִפְיֶכֶךְ אִם הַקְטִיר קְטוּרָתָ עַל גְּבִי גַחְלִים אֵלּוֹ לֹא יֵצֵא¹³ אֲךָ אִם חִיתָה גַּחְלִים אַחֲרֵים יֵצֵא¹⁴, וְיִ"א¹⁵ שִׁינֵא. וְיִ"א¹⁶ שֶׁמִּחֲשֵׁבֶת בְּגַחְלִים פּוֹסְלָתָ אֶת הַקְטוּרָתָ גַּם אִם לֹא הִקְרִיב עֲלֵיהֶם, טְחִיתָה גַּחְלִים אַחֲרֵים.

⁷ רמב"ם הלכות עבודת יום הכיפורים פרק ה הלכה כה

⁸ שהרי מה שנותן לתוך הכף אינו אלא כי אי אפשר בענין אחר כדלעיל בגמ' דף מז. ועוד שחוזר וחופן לאחר שנכנס.

⁹ שהרי זה כקומץ מנחה שכל שלא נתנו לכלי ונתפזר כיון שלא נתקדש הרי זה כצואר הבהמה. לקומי הלכות יו: בזבח תודה ד"ה ידו

¹⁰ כן דעת הריטב"א דמ"נ אי ידו ככלי שרת א"כ בלא"ה כשר ואי ידו כצואר הבהמה הרי הכף ככלי שרת. אך עיין בלקומי הלכות שם ד"ה משמע דכתב להשיג דכיון שהכף כאן אינו אלא נשום דאי אפשר כמבואר בגמ' לעיל מז. א"כ חשיב הכף כידו וא"כ עדיין ספק הוא. אולם לכאורה נלענ"ד שיש להוכיח כדברי הריטב"א דהא בהולכת כף ומחתה אמרינן לענין הולכה בשמאל הותר מכללו בעבודת יוה"כ, ואי נימא דכף היינו ידו א"כ מה שייך הותר מכללו הא חפינה הוי בשתי ידיו, ואי היה מוליך רק הקטורת היה מוליך בשתי ידיו ללא כף וגם בשמאלו. אלא ע"כ דלא חשיב הכף כידו אלא כלי שרת שמוליך בשמאלו, ולהכי הותר מכללו.

¹¹ רמב"ם שם הלכה כז

¹² ואע"ג דבגמ' הוא בעיא דלא איפשיטא וא"כ הו"ל שהוא ספק בכת"י אקספרד הגירסא שם דגם זה פשיט מדפסלה בה לינה דגם מחשבה פוסל בה יעו"ש בדקדוקי סופרים. אולם לפי גירסא שלנו ג"כ א"ש, דרב פפא דבעי אם מכשירי מצוה כמצוה מצאנו גם בעו"ג (דף מז.) דמכשירי קרבן כקרבן דמי, וסובר רבינו דלרב פפא דמיבעי ליה התם לכן בעי הכא, משא"כ לדידן דקיי"ל כפשיטותא דירושלמי נגד ספיקת הבבלי דכקרבן דמי גם הכא כקרבן דמי, ודעת רבינו היה להשוותם. אור שמח

¹³ לח"מ

¹⁴ כס"מ שם ומפורש הוא בריטב"א פ"י כשהיה הותר גחלים במזבח לכאן ולכאן כדי ליטול המאובכות הישב להקטיר קטורת חוץ לזמנו או חוץ למקומו מהו שתפסל אותה הקטרה שהקטיר באותן גחלים

¹⁵ מרכה"מ בדעת הכס"מ שם

¹⁶ לקומי הלכות שם בזבח תודה ד"ה הישב שכתב כן בדעת רש"י.

הלכתא למשיחא בדרה היומי

מסכת יומא

ח. הולכה בשמאל

הולכה בשמאל פוסלת בדם הקדשים, ושאר העבודות¹⁷. מלבד הולכת מחתת הגחלים וכף הקטורת לקודש הקדשים ביום הכפורים שחייב להוליך שניהם יחדיו ואחד מהם בשמאל ומוליך המחתה בימין מפני כבדה ומפני שהיא חמה וכף הקטורת בשמאל. כמו שנתבאר לעיל דף מזו.

¹⁷ וצ"ע שהרי פסק בהלכות פסולי המוקדשין פרק ב הלכה כד "האימורין ואיברי העולות והקמצים והלבונה ומנחות הנשרפות אחר שנתקדשו בכלי שרת, אם זרק אחד מכל אלו על גבי האשים בין ביד בין בכלי בין בימין בין בשמאל הרי אלו כשרים".